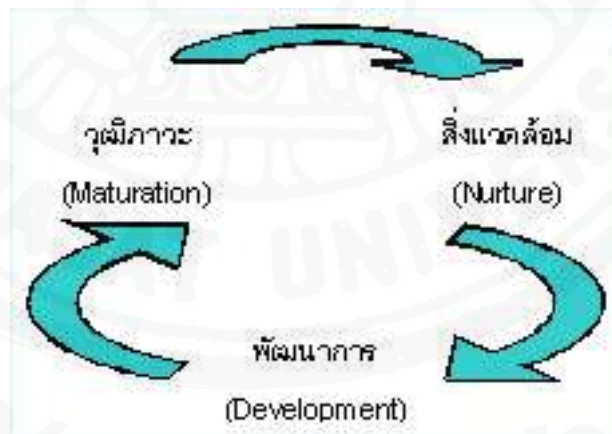


1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัยเด็กเป็นวัยแห่งการเริ่มต้นและเรียนรู้ เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 6 ปีนั้นจะมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกายและสมอง ซึ่งนำไปสู่ลักษณะทางกายภาพที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามลำดับขั้นพัฒนาการและความคิดสติปัญญา ซึ่งการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กมาจากการปฏิสัมพันธ์ของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม (Nature nurture controversy) ซึ่งคำว่าพัฒนาการนั้น เป็นผลรวมของระดับวุฒิภาวะซึ่งได้จากพันธุกรรมปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยสามารถสรุปเป็นสมการได้ดังนี้คือ $\text{พัฒนาการ} = \text{วุฒิภาวะ} \times \text{สิ่งแวดล้อม}$ ¹ ดังแผนภูมิไม่รู้จบนี้

ภาพที่ 1.1
วงจรพัฒนาการ



¹ พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, “พัฒนาการเด็ก.” ใน หนูน้อยน่ารัก, น.7.รวบรวมและจัดพิมพ์โดยทีศนา แชมมณีและวารี ธีระจิตร. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535)

การส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการเด็กเล็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ในระยะเริ่มแรกนี้จึงควรได้รับการดูแลเอาใจใส่จากพ่อแม่ ผู้ปกครองอย่างมากในการให้การเลี้ยงดูที่ดี เพื่อให้มีทักษะ มีความพร้อมในทุกด้าน และเจริญเติบโตอย่างเหมาะสมตามธรรมชาติและช่วงอายุของเด็ก

การเจริญเติบโตตามธรรมชาติของเด็กจึงถือว่าเป็นการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จากสิ่งแวดล้อม และช่วงวัยที่ลูกมีการเปลี่ยนแปลงหากพ่อแม่สามารถส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นที่เป็นประโยชน์จะส่งผลให้เกิดการสร้างพื้นฐานบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ให้แก่เด็กต่อไปในอนาคต เพื่อความเจริญงอกงามอย่างมีคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นการเรียนรู้ที่ดีจึงควรได้รับความเอาใจใส่จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กในทุกส่วนไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง คุณครู โรงเรียน ตลอดจนหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนและปลูกฝังทักษะต่างๆ ในการพัฒนาตามวุฒิภาวะของพัฒนาการเด็กใน 4 ด้านใหญ่ๆ ได้แก่

1. พัฒนาการทางร่างกายและการเคลื่อนไหว (Physical Development)
2. พัฒนาการทางอารมณ์ (Emotional Development)
3. พัฒนาการทางสังคม (Social Development)
4. พัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Development)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางสติปัญญา ซึ่งเกี่ยวข้องกับอายุสมองของเด็กตั้งแต่แรกเกิด - 3 ขวบ จะมีการพัฒนาอย่างมากเกือบ 80 เปอร์เซ็นต์ จากเซลล์สมองประมาณ 1 แสนล้านเซลล์ตั้งแต่ช่วงเริ่มปฏิสนธิจนครบ 9 เดือน ในครรภ์ และจะพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนสมองเจริญเติบโตสมบูรณ์เกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ เมื่ออายุครบ 6 ปี โดยขึ้นอยู่กับลักษณะของพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม² เพราะสมองทำหน้าที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ ความเฉลียวฉลาด และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งอิทธิพลที่สำคัญต่อการพัฒนาด้านสติปัญญา นั่นคือ โอกาสที่เด็กจะได้เล่น การเล่นมีความสำคัญสำหรับชีวิตของเด็ก เพราะจะได้เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ต่างๆ นอกจากนี้การเล่นยังช่วยส่งเสริมความเข้าใจสิ่งแวดล้อม เด็กจะได้เคลื่อนไหวกล้ามเนื้อต่างๆ ทำให้เด็กแข็งแรง การประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อของร่างกายและสายตา ช่วยกระตุ้นประสาทต่างๆ ของเด็ก ชักจูงให้เด็กคิดนึกและสร้างสรรค์ ดังคำกล่าวที่ว่า การเล่นคือการเรียน (Playing is

² สำนักพิมพ์รักลูก. คู่มือพัฒนาการสมองลูก ด้วยสองมือพ่อแม่. พิมพ์ครั้งที่ 2.

(กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, 2547), น.35.

learning.) ฉะนั้น การเล่นจึงทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ผีกลืนสย ความชำนาญ และเกิดความสนุกสนาน เพื่อช่วยส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการอย่างเหมาะสมและเต็มศักยภาพในทุกๆ ด้านนั่นเอง

การส่งเสริมหรือกระตุ้นพัฒนาการให้แก่เด็กได้เรียนรู้จากการเล่นจึงมีอิทธิพล อย่างมากในสังคมปัจจุบัน ซึ่งสามารถสังเกตจากการมีสถาบันส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็กเกิดขึ้นโดยมี การขยายตัวจากต่างประเทศเข้ามาดำเนินธุรกิจส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็กในประเทศไทยมากขึ้น จากความต้องการพื้นฐานของพ่อแม่ผู้ปกครองที่ให้ความสำคัญและมีความเอาใจใส่ต่อพัฒนาการ ด้านต่างๆ ของลูกเพื่อให้ลูกได้เติบโต และเรียนรู้ มีความพร้อมทางด้านอารมณ์ บุคลิกภาพ ความคิดและสติปัญญา ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นโอกาสในการนำวัฒนธรรมการละเล่นของไทยมาปรับ เป็นกิจกรรมเพื่อช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ใน โครงการจัดตั้งสถาบันส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็ก ผ่านการละเล่นแบบไทย (A Project for Thai Playing to learn for Early Childhood Development Institute) จากวิถีชีวิตของคนไทยมาแต่โบราณกาลมีลักษณะของภูมิปัญญา พื้นบ้านปรากฏอยู่ในการละเล่นต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าด้านภาษา จริยธรรม และความสัมพันธ์ กับสังคม และเป็นมรดกอันล้ำค่าของไทย อาทิเช่นการละเล่นต่อไปนี้

“มอญซ่อนผ้า ตุ๊กตาอยู่ข้างหลัง

ไว้โน่นไว้นี้ ฉันจะตีกันเธอ”

นอกจากนี้ยังมี

“จ้ำจ๊ะเขื่อเปราะะ กะเทาะหน้าแว่น พายเรือออกแอ่น

อาบนํ้าท่าไหน อาบนํ้าท่าวัด เอากระจกที่ไหนส่อง

เยี่ยมๆ มอญๆ นกขุนทองร้องอู้” เป็นต้น

โดยการนำเสนอแนวคิด “เรียนรู้-เล่น ผ่านความเป็นไทย” ซึ่งมีลักษณะนำการละเล่น ของไทยมาประยุกต์ให้เป็นกิจกรรมสร้างเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยของเด็กและพัฒนาการ แต่ละลำดับขั้น รวมไปถึงการได้เรียนรู้การเล่นของเล่นไทยประติษฐ์ การขับร้องเพลงไทยที่ใช้ใน การละเล่น และการนำดนตรีไทยมาขับกล่อมสร้างสุนทรียะศาสตร์ให้แก่เด็กและผู้ฟัง ทั้งนี้เพื่อเป็น การสร้างสรรค์จินตนาการ เด็กจะได้มีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น ผีกลืนสย ผีกลืน การปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมและบุคคลใหม่ๆ ได้คล่องขึ้น ทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ให้แนบแน่นอันเป็นพื้นฐานของสังคมไทย แทนการรับเอากิจกรรมการละเล่นจากต่างชาติเพียง อย่างเดียว โดยจะเน้นรูปแบบของกิจกรรมที่ย่อมมีความเหมาะสมกับสรีระและทักษะของเด็ก การละเล่นที่ยังอยู่ในความทรงจำของพ่อแม่ ที่ในปัจจุบันจะหาได้ยาก เพื่อร่วมฟื้นฟูวัฒนธรรม การละเล่นของไทยให้ไม่สูญหายและเพิ่มค่านิยมของการละเล่นไทยให้คงอยู่

ตลอดจนนำแนวคิดด้านสถาปัตยกรรมไทยมาพัฒนาออกแบบให้กลมกลืนกับบริการ และกิจกรรมของสถาบัน เป็นศูนย์รวมของสื่อเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก อาทิเช่น เพลง หนังสือ นิทาน เสื้อผ้า เป็นต้น และเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ด้วยตนเองแก่พ่อแม่ผู้ปกครองในการ ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเล็กผ่านความเป็นไทยอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูล องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการละเล่นไทย ของเล่นไทย เพลงและดนตรีไทย ในการประยุกต์เป็นรูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยของเด็กแต่ละช่วงพัฒนาการ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการและสร้างแบบจำลองทางธุรกิจของสถาบันส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็กผ่านการละเล่นแบบไทย

1.3 ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

โครงการทางวัฒนธรรมฉบับนี้ได้ศึกษาเรื่องการจัดตั้งสถาบันส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็กผ่านการละเล่นแบบไทย โดยมุ่งศึกษาการประยุกต์ใช้การละเล่นไทย ของเล่นไทย เพลงและดนตรีไทยมาประยุกต์เป็นกิจกรรมสร้างเสริมและกระตุ้นพัฒนาการเด็กเล็กให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยผู้ศึกษามุ่งเน้นในเรื่องการนำองค์ความรู้ทางด้านการบริหารจัดการธุรกิจมาเป็นแนวทางในการจัดตั้งสถาบันส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็กฯ โดยเฉพาะทางด้านเนื้อหาและรูปแบบธุรกิจ รวมถึงการประเมินโอกาสและความเป็นไปได้ในการขยายธุรกิจแบบ แฟรนไชส์ ตลอดจนครอบคลุมรายละเอียดทางด้าน การออกแบบทางด้านสถาปัตยกรรม และการตกแต่ง แต่ไม่ครอบคลุมรายละเอียดทางด้านการก่อสร้าง ดังนั้นการบริหารจัดการสถาบันส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็กผ่านการละเล่นแบบไทย จึงมีขอบเขตการดำเนินโครงการดังนี้

1. การศึกษาแนวทางการจัดตั้งและการบริหารจัดการสถาบันส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็กผ่านการละเล่นแบบไทย ตลอดจนความเป็นไปได้ในการขยายธุรกิจแบบแฟรนไชส์
2. การศึกษาส่วนประกอบต่างๆ ของโครงการ ซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้
 - กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้วยการละเล่นไทย
 - บุคลากร
 - ห้องเรียน
 - อุปกรณ์ส่งเสริมการเล่น
 - ร้านจำหน่ายสื่อและศูนย์ความรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
3. การศึกษาแนวทางการวางแผนและควบคุมงานบริหารสถาบันส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็กผ่านการละเล่นแบบไทย
4. การศึกษาการออกแบบทางด้านสถาปัตยกรรมและการตกแต่งสถาบันส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็กผ่านการละเล่นแบบไทย

1.4 นิยามคำศัพท์เฉพาะ

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดระหว่าง 0-6 ปี เป็นช่วงที่มีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา วัยนี้เด็กจะเรียนรู้มากที่สุดและพัฒนาการที่เกิดขึ้นในช่วงปฐมวัยจะเป็นการปูพื้นฐานที่สำคัญสำหรับชีวิตของเด็กต่อไปในอนาคต

การละเล่นแบบไทย (Thai Playing) หมายถึง การทำเพื่อสนุก การเล่นที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น ความเป็นเอกลักษณ์ ความเข้าใจถึงปัญหาและพฤติกรรมของคนในท้องถิ่น ทำให้มองเห็นถึงสภาพสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมนั้นๆ ที่ถ่ายทอดให้เด็กได้เรียนรู้จากการเล่น ของเล่น เพลงและดนตรีไทยอันสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของคนไทย

แฟรนไชส์ (Franchise) คือ ข้อตกลงระหว่างเจ้าของธุรกิจ อนุญาตให้ผู้ขอรับสิทธิ์ดำเนินธุรกิจและบริการภายใต้ชื่อการค้าของตน และปฏิบัติตามรูปแบบการทำธุรกิจของเจ้าของสิทธิ์ตามสัญญาที่ตกลงกันได้

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบข้อมูล องค์ความรู้ เกี่ยวกับประโยชน์และคุณค่าของการละเล่นไทย ของเล่นไทย เพลงและดนตรีไทยในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมในการสร้างเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ โดยนำมาประยุกต์เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมแต่ละช่วงพัฒนาการของเด็กเล็กอย่างเป็นรูปธรรม

2. ได้ศึกษารูปแบบการบริหารธุรกิจและนำเสนอแบบจำลองทางธุรกิจของการจัดตั้งสถาบันส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็กผ่านการละเล่นแบบไทย